

А.У. Нусипова

Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті,
Халықаралық Білім Беру Корпорациясы, Алматы, Қазақстан
(E-mail: arai_nussipova@mail.ru)

Қазіргі қоғамдағы ақпараттық қауіпсіздікті жүзеге асыру мәселелері

Аңдатпа. Ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың (АКТ) қарқынды дамуы және қоғам өмірінің барлық салаларында ақпарат рөлінің күрт артуы - бүгінгі таңдағы негізгі тенденция екеніне еш күмән жоқ. Демократиялық мемлекеттерде ақпаратты басқару және үкімет пен қоғам арасындағы байланыс процесінің өзегі болып табылады. Бүгінгі күні АКТ белсенді дамуы - саяси элита мен азаматтық қоғам арасындағы қашықтықты азайтты. Ақпарат саяси салада өте тиімді қолданылатын сапалы жаңа қасиеттері бар саяси ресурсқа айналды. Ақпараттың қандай-да бір түрде қоғам өмірінің барлық салаларына саясатқа, экономикаға, мәдениетке әсер етуі - мемлекеттік ақпараттық саясатты қалыптастыру және жүзеге асыру процестерінің өзектілігін алдын-ала анықтайды.

Қазіргі таңда кәсіпорындар да, мемлекеттік органдар да бұлтты, мобильді және элементтік желілерді жиі енгізіп жатыр, сондықтан оларды қорғау қиынға соғуда. Осы арада қауіпсіздік мәселесін сөзсіз мойындауымыз керек. Қауіпсіздік стратегиялары қорғаныстың шегінен шығып табу, жауап қайтару және қалпына келтіруді қамтуы керек. Мұның бәрі жаңа тәсілдерді, сондай-ақ мамандандырылған құралдар мен қызметтерді, соның ішінде аналитика негізінде қауіп-қатерлерді үнемі бақылау және талдауды қажет етеді. Осы факторлардың арақатынасын есепке ала отырып, мақала ҚР тұратын әр саладағы халықтың ақпараттық қауіпсіздік туралы түсініктерін зерттеуге бағытталады.

Түйін сөздер: ақпараттық қауіпсіздік, кибершабуыл, компьютерлік шабуыл, насихат, қылмыс, ақпараттық соғыс, жалған ақпарат.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6887/2021-137-4-118-125>

Түсті: 02.11.2021 / Жарияланымға рұқсат етілді: 17.11.2021

Кіріспе

Ақпараттық технологиялар адам өмірінің ажырамас бөлігіне айналды, ол ақпаратты қорғауға жаңа көзқарасты, сонымен қатар ақпараттан қорғауды қажет етеді. Бұл тұрғыда Қазақстан - осал елдердің біріне жатады, өйткені ол аграрлық және индустриалды қоғамның даму кезеңдерін

аяқтамай ақпараттық дәуірге енген дамушы мемлекеттердің бірі. Болашақ біркелкі емес, жоғары технологиялы Жапония мен Африка тайпалары бір мезгілде қатар өмір сүреді, бұл қарама-қайшылық экономикалық және әлеуметтік жағынан қиындықтар туғызады.

Ақпараттық қоғамды қалыптастыру, ақпаратты түрлендіру туралы, ақпараттық жүйелер және адам қызметінің барлық

салаларының магистралды элементіндегі технологиялар оның өнімділігінің тез өсуін қамтамасыз етіп қана қоймай, сонымен қатар ақпаратты қолдануға байланысты жаңа мәселелердің кең спектрін тудырады. Күн санап өсіп келе жатқан ақпараттық проблемалардың бірі - елдің саяси қауіпсіздігін бұзатын ақпараттық және саяси қауіптердің дамуы. Адамзаттың әлеуметтік, рухани және материалдық өмірінің алуан түрлі салаларын қамтитын ақпараттандыру және заманауи ақпараттық технологиялар қазіргі әлемдегі коммуникация процестерінің дамуының анықтаушы факторына айналууда. Олар кез-келген кедергілерді оңай жеңетін және әлемдік оқиғалар мен халықаралық қатынастарға әсер ететін ресурсқа айналады. Өкінішке орай, қазіргі кезде әлемдік ақпараттық кеңістікте үстемдік құрып отырған қатынастардың жетекші тенденциясы - кейбір мемлекеттердің халықаралық проблемаларды шешуге деген көзқарастарын басқаларға жүктеуге, ақтауға деген негізсіз ұмтылысы туындаған қатал қарсыласу «ұлттық және мемлекеттік эгоизмді» және ксенофобияны көрсете отырып, әлемдік көшбасшылыққа ұмтылу болып отыр.

Әдістер мен тәсілдер

Зерттеудің әдіснамалық негізін келесі тәсілдер құрайды: институционалдық, құрылымдық-функционалдық, жүйелік. Институционалдық әдіс формальды және ресми ережелерге үлкен мән береді. Оны қолдану ақпараттық қауіпсіздікте зерттелетін институционалдық және құқықтық аспектіні тануға мүмкіндік береді, бұл оның ішкі жүйелерінің ресми көріністерінде саяси шындықпен атап өтіледі. Ол құқықтық бірліктерді, нормаларды, институттар мен жүйелерді ішкі құрылымымен ерекшеленетін нақты құрылымдар ретінде таниды. Жүйе туралы қабылданған түсінікке байланысты әртүрлі жалған процедуралар және олардың ақпараттық қауіпсіздікке әсері зерттеледі. Бұл жағдайда талдау бірлігі саяси институттардың жұмысын, сондай-ақ бүкіл

саяси жүйені зерттеу үшін маңызды саяси тәжірибелердің немесе көзқарастардың белгілі бір моделін қайта құруға әкелетін рұқсат етуші жалпылаулар жиынтығы ретінде қарастырылатын нақты жағдай болып табылады. Ол ақпаратты қорғаудың жұмыс істеуіне қатысты құқықтық аспектілерді ішінара қозғайды.

Құрылымдық-функционалдық көзқарас негізінен сипаттау болып табылады, сонымен қатар нақты саяси процестерді, іс-қимыл жоспарларын және ақпараттық қауіпсіздік туралы шешім қабылдайтын құрылымдарды түсіндіреді. Жоғарыда аталған тәсіл ең алдымен әлеуметтік және саяси әңгімелерді қабылдауға жауапты. Бұл жұмыс түрі теориялық жұмыс ретінде әрекет етеді. Бастапқы материал ақпараттық талдаулар арқылы белгілі бір күндермен шектеледі.

Жүйелік парадигма ақпараттық қауіпсіздік жүйесінде туындаған өзгерістерге әртүрлі орталықтардың шешімдерінің әсері тұрғысынан ақпараттық шындықты талдау әрекеттерін білдіреді. Ол қолданылатын концептуалды желіге байланысты өзгермелілігімен сипатталады. Мемлекеттік органдардың құқықтық актілері тиісті заң шығарушы және шешім қабылдаушы болып табылатын ақпараттық қауіпсіздік шарттарының жұмыс істеу ерекшеліктерін белгілейді. Құқықтық актілердің жалпыға бірдей қолданылатын құқық актілері түрінде ғана емес, сонымен қатар формальды түрде міндетті емес жеке нормативтік құқықтық актілер түрінде де пайда болуы ерекше маңызды. Олар қауіптердің негізгі көздеріне тақырыптық және хронологиялық толықтыру болып табылатын сәйкес ақпараттық қауіпсіздікті таңдау үшін негіз болып табылады. Ғылыми құндылық көбінесе ақпараттық қауіпсіздік оқиғаларының факторларын салыстырмалы түрде егжей-тегжейлі сипаттайтын материалдармен анықталады.

Талқылау

Қазақстандағы ақпараттық қауіпсіздіктің осалдығын түсіну үшін бірқатар аспектілерді

талдау қажет. Біріншіден, жалпы, Қазақстанда, атап айтқанда, ақпараттық қауіпсіздік нені білдіретінін анықтау қажет. Екіншіден, құбылысты құқықтық түсіну дәрежесін зерттеу керек. Үшіншіден, мәселенің технологиялық жағына талдау жасау, төртіншіден, елдегі ақпараттық қауіпсіздікке байланысты әлеуметтік-психологиялық проблемаларды айқындау қажет.

Саяси қауіпсіздік теориясы үшін «Ақпараттық және саяси қатерлер», «Ақпараттық және саяси қауіпсіздік» категориялары ғылыми және нормативтік әдебиеттерде айтарлықтай жаңа ұғым. Ақпараттық және саяси қауіпсіздік анықтамасын ғылыми айналымға алғашқылардың бірі болып енгізген М.М. Кучерявий бұқаралық ақпарат құралдарын және басқа да байланыс құралдарын қолдана отырып, әлемдік ақпараттық кеңістіктен туындайтын қауіп-қатерлерге қарсы елдің ақпараттық егемендігі қамтамасыз етілетін мемлекеттік қауіпсіздік жағдайы деп түсінуді ұсынды [1]. Ақпараттық және саяси қауіпсіздік теориясының элементтерін жасау барысында бұл тұжырымдама ақпараттық және ақпараттық технологияларды қолдану арқылы қалыптасқан саяси жүйеге қауіп ретінде ақпараттық және саяси қауіптерге тоқталу арқылы нақтыланды. Ақпараттық және саяси қауіпсіздікті нақтылап түсіну дегеніміз - азаматтардың, мемлекеттің және постиндустриалды қоғамның саяси саладағы өмірлік мүдделерін ішкі және сыртқы ақпараттық және саяси қауіптерден қорғаудан тұратын күрделі мәселе [2]. Бұл нақтылау ақпараттық және саяси қауіпсіздікті біршама кеңірек қарастыруға мүмкіндік береді: біріншіден, осы анықтама шеңберінде азаматтардың, ұйымдардың және мемлекеттің саяси қызметін қосу арқылы; екіншіден, саяси қауіп-қатерді қалыптастыру процесінде ақпараттық факторды ескере отырып, оның мемлекетке әсері соңғы жылдары таза салалық әсерден едәуір асып түсуін және негізгі міндеттерді шешуге ықпал ететін маңызды факторлардың бірі болып табылатындығын анықтайды [3].

Саяси қауіп-қатердің алдын-алу бойынша шаралардың тиімділігі көбіне олар жүзеге асырылатын қоршаған ортаны білуге байланысты болады. Қарастырылатын ортаның маңызды бөлігін ақпараттық кеңістік алады. Ақпараттық кеңістік дегеніміз - бұл жалпы мәліметтер негізінде және ұйымдар мен азаматтардың өзара іс-қимылын қамтамасыз ететін ережелерге сәйкес жұмыс істейтін мәліметтер базасы мен мәліметтер банкінің, ақпараттық және телекоммуникациялық желілер мен жүйелердің, сондай-ақ оларды пайдалану технологияларының жиынтығы; сонымен қатар олардың ақпараттық қажеттіліктері [4]. Сонымен қатар, ақпараттық кеңістіктің құрамына бірқатар авторлар ақпараттық жүйе - біртұтас жүйе ретінде түсіндіретін белгілі бір ережелерге сәйкес құрылған мәліметтер болып табылатын ақпараттық объектілерді қамтитындығын айтады [5].

Ақпараттық кеңістіктегі саяси құрылым элементтерінің (саяси және мемлекеттік ұйымдар, мекемелер) және жеке адамдардың өзара әрекеті ақпарат алмасу арқылы жүзеге асырылады. Сондықтан мұндай өзара әрекеттесудің сапасы ақпараттық кеңістіктің қасиеттерімен анықталады және олардың негізгілеріне мыналар жатады:

1. Кеңістіктік дамудың және динамикалық мазмұнның жоғары динамикасы. Бұл динамика ақпараттық және телекоммуникацияның үздіксіз жетілдірілуімен байланысты жүйелер мен технологиялар, жалпы инфрақұрылым; қалыптасып жатқан білім қоғамының ақпараттық қажеттіліктерінің тенденцияларын ескеретін ақпарат тарату әдістерінің тиімділігінің үнемі өсуімен (интернет-газеттер мен ақпараттық порталдар, интернет-радиостанциялар мен телеканалдар, қарапайым интернет сайттар, тегін интернет-сайттар, форумдар, қонақтарға арналған кітаптар, электрондық пошта, ісқ іс және т.б., жаңалықтар серверлері және т.б.); атау алған қазіргі қоғамдағы түрлі ақпарат массасының қар көшкіні сияқты ұлғаюымен байланысты ақпараттық жарылыс (кейбір мәліметтер бойынша Интернет-серверлерде

сақталатын ақпарат көлемі жыл сайын екі есеге көбейеді) және басқа да бірқатар себептерге байланысты.

Қарастырылып отырған қасиет саяси айла-шарғы жасау үшін келесі әдістерді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді: ақпаратты тарату картасын (information mapping) жасау арқылы кәсіби ақпаратты талдау, ұйымдастыру, ұсыну және редакциялау әдісі; тәжірибені капиталдандыру әдісі; жинақталған тәжірибені есепке алу әдісі; білім жүйелерін талдау әдісі болып табылатын MKSM әдісі (Methods of Knowledge System Management) сияқты әдістерді тиімді пайдалануға мүмкіндік береді [6]. Осы және осыған ұқсас әдістер ақпаратты алушының сол жерде туындаған мәселелерге байыпты алаңдауы үшін қалыптастыруға мүмкіндік береді.

2. Ақпараттық кеңістіктің құрылымы оның элементтері бөлектелгенін, олардың арасында байланыс орнатылғанын, белгілер енгізілгенін, элементтер мен байланыстар реттелгенін білдіреді. Желілік құрылымның маңызды манипуляциялық әлеуеті - Интернеттің шетелдік сегменттерінде орналасқан бастапқы көздерге шығу мүмкіндігі [7]. Бұл бүкіл интернет аудиториясының үштен екісін құрайтын пайдаланушылардың жастар бөлігіне деген қызығушылығының артуымен байланысты. Мұндай бастапқы көздердің мазмұнын қалыптастыруды шетелдік арнайы қызметтер мен ұйымдар, шетелдік және ресейлік БАҚ-тың шектеулі бөлігі, сектанттар мен шіркеулер ұйымдары, әртүрлі миссионерлік ұйымдар, жеке экстремистік элементтер мен топтар жүзеге асыра алады.

3. Қауіпсіздіктің үнемі артуы қазіргі заманғы ақпараттық кеңістіктің маңызды қасиеті болып табылады. Сонымен қатар, ақпаратты қорғау органдары қаншалықты тиімді жұмыс істесе де, ақпараттық кеңістікте ақпараттық ресурстарға рұқсатсыз қол жеткізу үшін пайдаланылатын әлсіз жерлер көп.

4. Ақпараттық кеңістіктің әмбебаптығы оның мемлекеттік билік және басқару

органдарының (халықпен белсенді байланысқа түсетін құрылымдар – қоғаммен байланыс қызметтері және бөлімшелер), мемлекеттік және мемлекеттік емес бұқаралық ақпарат құралдарының, сондай-ақ ақпараттық және коммуникативті қызметі ресми түрде жарияланған ұлттық мүдделерге жауап беретін мемлекеттік емес қоғамдық-саяси бірлестіктердің, бұқаралық ақпарат құралдарының, кәсіби топтардың немесе жеке адамдардың қызмет саласы болып табылатындығында. Демек, кез-келген кәсіби салада, соның ішінде саяси салада, адамдар тобына да, жеке тұлғаларға да әсер етудің ерекше мүмкіндіктері пайда болады.

5. Ақпараттық кеңістіктің ұлттық ерекшелігі оның ақпаратты құрудың, өңдеудің және таратудың ұлттық ерекшеліктеріне ие болуында [8]. Бұл әдістер кем дегенде екі негізгі аспектімен байланысты: техникалық ақпараттық және ұлттық ақпараттық. Техникалық ақпараттық аспектілер ақпараттық кеңістікте жаңа аппараттық және бағдарламалық жасақтама жасау мүмкіндігін білдіреді. Ақпараттық кеңістікті құрудың ұлттық ақпараттық аспектілері оның тиісті бөлігінің ұлттық-мәдени сипаттамаларымен, сондай-ақ аймақтық (ұлттық) мекеменің саяси бейімділіктерімен байланысты.

6. Бір жағынан жоғары әлеуетті қол жетімділік, екінші жағынан ақпараттық теңсіздік. Қол жетімділік дегеніміз ақпаратқа қол жеткізу құқығы бар субъектілер оларды кедергісіз жүзеге асыра алатын жағдай (автоматтандырылған ақпараттық жүйенің ресурстары) деп түсініледі. Қатынау құқығына мыналар жатады: ақпаратты оқу, өзгерту, көшіру, жою, сонымен қатар ресурстарды пайдалану құқықтары [9]. Ғаламтор кез-келген ақпаратты таба білуімен қатар бүкіл әлемде жалған, экстремистік мәлімдемелер, алаяқтық және сол сияқты жағымсыз әсерлердің таралуына жағдай жасайды. Сонымен қатар, желілік ақпараттың сенімділігін тексеру негізінен мүмкін емес.

7. Ақпараттық кеңістіктің жоғары өндіріштігі оның орындайтын

функцияларымен анықталатын әр түрлі пайдалану сапаларымен анықталады: интеграциялау, коммуникативті, жаңарту, геосаяси, әлеуметтік және т.с.с. Ақпараттық кеңістіктің жоғары технологиялық тиімділігі, бір жағынан, жоғары оның ақпараттық ресурстарына қол жетімділік, екінші жағынан, ақпараттандырудың техникалық және технологиялық құрылымының жекелеген элементтерін ақпаратпен рұқсат етілмеген әрекеттер үшін пайдалану мүмкіндігін тудырады.

Нәтижелер

Жалпы алғанда, қазіргі заманғы ақпараттық кеңістік миллиондаған қатысушылардың синергетикалық өзара әрекеттесуін үнемі жақсартуға мүмкіндік береді (олардың арасында «ықпал агенттері» көп), жалпыға бірдей форматты оңай беруге және жергілікті маңызы бар оқиғаларды қысқа мерзімде жаһандық ауқымдағы оқиғаларға айналдыруға мүмкіндік береді.

Осылайша, қазіргі заманғы ақпараттық кеңістіктің қарастырылған қасиеттері ақпаратты сыртқы және ішкі ақпарат пен елге саяси қауіп-қатерлерді қалыптастыру үшін пайдалануға қосымша мүмкіндіктер туғызады. Бұл мүмкіндіктер алғышарттар жасайтын әлемдік ақпараттық кеңістіктің электрондық бөлігінің қалыптасуымен және дамуымен байланысты:

- ақпараттық кеңістікті тұрақсыздандыратын ақпараттармен жедел түрде толтыру, олардың ұлттық және мәдени идеялары мен қоғамдық-саяси талғамдарын ескере отырып, оны халықтың әртүрлі санаттарына жеткізу;

- ел ішінде де, шетелде де айналымдағы саяси ақпаратты өзгерту және жария ету үшін;

- жаңа техникалық құралдар мен ақпараттық - бағдарламалық бетбелгілердің, зиянды компьютерлік бағдарламалардың, ақпаратты өңдеу технологияларының және т. б. көмегімен әртүрлі ақпаратты ұрлау, бұрмалау, жою үшін;

- елдің ақпараттық егемендігін бұзу.

Қорытынды

Ақпараттық қауіпсіздік бүкіл әлемдегі ұлттық қауіпсіздік жүйесінде, бірінші кезекте дамыған елдерде басымдыққа айналуға. Стратегиялық маңызы бар ақпараттық орта өмірдің басқа салаларына әсер етеді - саяси, әлеуметтік, рухани, сондықтан оған әсер ете отырып, әр түрлі масштабтағы - мемлекеттік, халықаралық мәселелерді шешуге болады, және оларды жасаңды және мақсатты түрде құруға болады. Бұл үшін ақпараттық әсерлердің тұтас арсеналы қолданылады, әрине, оларды қолданатын тараптың мүмкіндіктеріне байланысты. ХХІ ғасыр электрониканың, теле, бейне, желілік коммуникациялардың әртүрлі жүйелерінің дамуындағы жаңа жетістіктермен сипатталады. Әлемнің барлық елдерін біртұтастыққа байланыстырған жаһандық интернет желісін пайдалану қарым-қатынас жасау және ақпарат алу үшін кең мүмкіндіктер ашты.

АКТ-ның, ақпараттық кеңістіктің жаһандану процестерінің дамуы қазіргі сыртқы саяси коммуникацияға қарама-қайшы әсер етеді. Бір жағынан, үкіметаралық деңгейдегі және жеке-құқықтық саладағы экономикалық және ғылыми-техникалық ынтымақтастық үшін, жаһандық проблемаларды шешу мүддесіндегі халықаралық өзара іс-қимыл үшін жаңа мүмкіндіктер ашылуға. Екінші жағынан, бай және кедей елдер арасындағы алшақтық артып келеді, қазіргі әлемдік тәртіптің негіздері бұзылады, кейбір мемлекеттердің басқалардың істеріне рұқсатсыз араласуы кеңейеді. Мемлекеттердің бейбіт өмір сүруіне қатер барған сайын айқын көрінеді. Сонымен қатар, виртуалды кеңістік қазіргі халықаралық саяси байланыстың негізгі өрісіне айналуға, ал егеменді мемлекеттердің ақпараттық саласы рұқсат етілмеген басып алу қаупі мен тікелей арандатушылыққа ұшырайтын негізгі объектілердің бірі болып табылады. Ақпараттың әр түрлі аудиторияға әсер етуінің және әр түрлі мақсаттар үшін шын және жалған ақпарат іс

жүзінде шексіз мүмкіндіктерді білу сыртқы әкелді. Мұндай жағдайда киберкеңістіктің саясатта мемлекеттің маңызды мақсаттарына өзі саяси коммуникацияның ең «сезімтал» жету үшін АКТ -ны кеңінен қолдануды платформаларының біріне айналуға. Оның болжайтын стратегиялық коммуникация деформациясы сөзсіз бүкіл әлемдік тәртіптің тұжырымдамасының пайда болуына деформациясына әкеледі.

Әдебиеттер тізімі

1. Кучерявый М.М. К пониманию политики модернизации национальной безопасности // Управленческое консультирование. – 2015. – № 11(83). – С. 11.
2. Борщенко В.В., Косов Ю.В. Информационные аспекты теории политической безопасности // Управленческое консультирование. – 2017. – № 12. – С. 14.
3. Государственная Программа “Информационный Казахстан – 2020”. [Электрон.ресурс]. – 2021. – URL: https://egov.kz/cms/ru/articles/communications/gp_inf_kaz_2020 (дата обращения 01.09.2021).
4. Финансовый словарь [Электрон.ресурс]. – 2021. – URL: https://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/23454 (дата обращения: 10.12.2017).
5. Коповой А.С. Перспективы и динамика развития современного информационного пространства // Пензенский психологический вестник. – 2014. – № 2(3). – С. 22.
6. Развитие системы управления знаниями в процессе инновационной деятельности промышленных организаций [Электрон.ресурс]. – 2021. – URL: <http://metodichka.x-pdf.ru/15ekonomika/287952-4-razvitie-sistemi-upravleniya-znaniyami-processe-innovacionnoy-deyatelnosti-promishlennih-organizaciy.php> (дата обращения: 13.12.2017).
7. Аудитория Интернета в Казахстане. Кампания TNS. [Электрон.ресурс]. – 2021. – URL: http://imix.kz/upload/pdf-imix/iMIX_TNS_Emelyanov.pdf (дата обращения: 13.12.2017).
8. Национально-специфические особенности электронной коммуникации на английском и русском языках [Электрон.ресурс]. – 2021. – URL: <https://studwood.ru/1341452/literatura/vvedenie> (дата обращения: 03.01.2018).
9. Рекомендации по стандартизации «Информационные технологии. Основные термины и определения в области технической защиты информации» [Электрон.ресурс]. – 2021. – URL: <https://files.stroyinf.ru/Data2/1/4293853/4293853566.pdf> (дата обращения: 03.01.2018).

А.У. Нусипова

Казахский национальный педагогический университет им. Абая, Алматы, Казахстан

Проблемы информационной безопасности в современном обществе

Аннотация. Нет сомнений в том, что стремительное развитие информационных и коммуникационных технологий (ИКТ) и резкое повышение роли информации во всех сферах жизни общества является главной тенденцией. В демократических странах центральное место занимают управление информацией и коммуникация между правительством и обществом. Сегодня активное развитие ИКТ сократило дистанцию между политической элитой и гражданским обществом. Информация превратилась в политический ресурс с качественно новыми свойствами, который можно очень эффективно использовать в политической сфере. Влияние информации в любой форме на все сферы общественной жизни, политики, экономики, культуры предопределяет актуальность процессов формирования и реализации государственной информационной политики.

В наше время как предприятия, так и правительственные учреждения все чаще внедряют облачные, мобильные и социальные сети, в связи с этим защищать их становится все труднее. Все чаще органи-

зации должны признавать, что нарушения безопасности неизбежны. Стратегии безопасности должны выходить за рамки защиты и включать обнаружение, реагирование и восстановление. Все это порождает потребность в новых навыках и подходах, а также в специализированных инструментах и услугах, включая непрерывный мониторинг и анализ угроз на основе аналитики. Принимая во внимание взаимосвязь этих факторов, автор рассматривает вопросы изучения общественного восприятия информационной безопасности в различных сферах Республики Казахстан.

Ключевые слова: информационная безопасность, кибератака, компьютерная атака, пропаганда, преступность, информационная война, ложная информация.

A.U. Nussipova

Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Kazakhstan

Information security problems in modern society

Abstract: There is no doubt that the rapid development of information and communication technologies (ICT) and a sharp increase in the role of information in all spheres of society is the main trend. In democracies, information management and communication between government and society is central. Today, the active development of ICT has reduced the distance between the political elite and civil society. Information has turned into a political resource with qualitatively new properties that can be used very effectively in the political sphere. The influence of information in any form on all spheres of public life, politics, economics, and culture predetermines the relevance of the processes of formation and implementation of state information policy.

As enterprises and government agencies increasingly adopt cloud, mobile, and social computing, information technology (IT) environments are becoming more difficult to defend. Increasingly, organizations need to accept that security breaches are inevitable. Security strategies need to go beyond defense to include detection, response, and recovery. All this gives rise to a need for new skills and approaches and specialized tools and services, including continuous monitoring and threat forensics powered by analytics. Taking into account the interrelation of these factors, the article examines the issues of studying public perception of information security in various spheres of the Republic of Kazakhstan.

Keywords: information security, cyber-attack, computer attack, propaganda, crime, information war, fake information.

References

1. Kucheryavyy M.M. K ponimaniju politiki modernizacii nacional'noj bezopasnosti. Upravlencheskoe konsul'tirovanie [To Understanding the Policy of Modernization of National Security. Management Consulting]. 2015. No. 11 (83). P. 11, [in Russian].
2. Borshchenko V.V., Kosov Yu.V. Informacionnye aspekty teorii politicheskoy bezopasnosti. Upravlencheskoe konsul'tirovanie [Information aspects of the theory of political security. Management consulting]. 2017. No. 12. P. 14, [in Russian].
3. Gosudarstvennaja Programma "Informacionnyj Kazahstan – 2020" [State Program «Information Kazakhstan - 2020»]. Available at: https://egov.kz/cms/ru/articles/communications/gp_inf_kaz_2020, [in Russian], (accessed 01.09.2021).
4. Finansovyj slovar' [Financial Dictionary], Available at: https://dic.academic.ru/dic.nsf/fin_enc/23454 [in Russian], (accessed 10.12.2017).
5. Kopovoy A.S. Perspektivy i dinamika razvitija sovremennogo informacionnogo prostranstva. Penzenskij psihologicheskij vestnik [Prospects and dynamics of development of the modern information space. Penza psychological bulletin]. 2014. No. 2 (3). P. 22, [in Russian].
6. Razvitie sistemy upravlenija znanijami v processe innovacionnoj dejatel'nosti promyshlennyh organizacij [Development of a knowledge management system in the process of innovative activities of industrial organization], Available at: <http://metodichka.x-pdf.ru/15ekonomika/287952-4-razvitie-sistemi->

upravleniya-znaniyami-processe-innovacionnoy-deyatelnosti-promishlennih-organizacij.php, [in Russian], (accessed 13.12.2017).

7. Auditorija Interneta v Kazahstane. Kampanija TNS. [Audience of the Internet in Kazakhstan. TNS Campaign]. Available at: http://imix.kz/upload/pdf-imix/iMIX_TNS_Emelyanov.pdf, [in Russian], (accessed 13.12.2017).

8. Nacional'no-specificheskie osobennosti jelektronnoj kommunikacii na anglijskom i rusском jazykah [Nationally specific features of electronic communication in English and Russian], Available at: <https://studwood.ru/1341452/literatura/vvedenie>, [in Russian], (accessed 03.01.2018).

9. Rekomendacii po standartizacii «Informacionnye tehnologii. Osnovnye terminy i opredelenija v oblasti tehnicеской zashhity informacii» [Recommendations for standardization “Information technologies. Basic terms and definitions in the field of technical protection of information”], Available at: <https://files.stroyinf.ru/Data2/1/4293853/4293853566.pdf>, [in Russian], (accessed 03.01.2018).

Авторлар туралы мәлімет:

Нусипова Арайлым Умарходжаевна – Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеттің докторанты, Халықаралық Білім Беру Корпорациясының ассистент профессоры, Алматы, Қазақстан.

Nussipova Arailym Umarhodzhaevna – Ph.D. student at Abai Kazakh National Pedagogical University, assistant professor of International Educational Corporation, Almaty, Kazakhstan.